Center for Ledelse og Kommunikation
Sundheds- og Omsorgsforvaltningen

Bilag 2- regelsættet

8. oktober 2026

Sagsnummer
2025-0038074

Dokumentnummer
2025-0038074-1

De lovgivningsmæssige rammer for den magtanvendelse der udføres efter reglerne i serviceloven

Kommunalbestyrelsen skal efter servicelovens § 82 yde hjælp til personer med betydeligt nedsat psykisk funktionsevne, der ikke kan tage vare på deres egne interesser, uanset om der foreligger samtykke fra den enkelte. Dette omtales også som omsorgspligten. Omsorgspligten skal udøves inden for rammerne af borgernes ret til selvbestemmelse.

Ikke alle borgere er – som følge af en svær psykisk funktionsnedsættelse - i stand til at vurdere betydningen og konsekvenserne af deres eventuelle nej til hjælp og støtte - eller - hvilken betydning deres handling har på dem selv eller andre omkring dem. I disse særlige situationer, og hvor nærmere betingelser i øvrigt er opfyldt, træder personalets forpligtelse til at hjælpe borger i kraft – også selv om borger modsætter sig den tilbudte hjælp og hjælpen derfor må udføres med magt. I disse situationer kan det derfor være nødvendigt at anvende magt overfor borgerne.

Formålet med bestemmelserne i serviceloven er at regulere de særlige situationer, hvor magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten kan ske for personer med en varig og væsentligt psykisk funktionsnedsættelse.

Målgrupper

I servicelovens kapitler 24, 24 a og 24 b fremgår der en udtømmende gennemgang af, hvilke former for indgreb i selvbestemmelsen, der lov-

Center for Ledelse og Kommunikation

Juridisk Afdeling
Borups Allé 41
2200 København N

EAN-nummer
5798009291004

ligt kan sættes i værk over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne inden for det sociale område.
Man kan også se, hvilke betingelser der skal være til stede, før indgrebet kan sættes i værk.

Krav til magtanvendelsen
Uanset hvilken målgruppe borgeren tilhører, må personalets anvendelse af magt og andre indgreb i selvbestemmelsesretten alene ske for at sikre personens omsorg, værdighed og tryghed, eller for at tilgodese hensynet til fællesskabet på bo- eller dagtilbuddet eller hensynet til andre. Indgreb må således aldrig erstatte omsorg, pleje og socialpædagogisk bistand.

Anvendelse af magt skal stå i rimeligt forhold til det, der søges opnået. Er mindre indgribende foranstaltninger tilstrækkelige, skal disse altid anvendes først. Magtanvendelse skal desuden udøves så skånsomt og kortvarigt som muligt og med størst mulig hensyntagen til den pågældende og andre tilstedeværende, således at der ikke forvoldes unødig krænkelse eller ulempe for borger.

Manglende udøvelse af magt kan være omsorgssvigt, hvorfor det er vigtigt at finde den rette balance mellem fx pædagogiske tiltag og anvendelse af en konkrete magt.

Bestemmelserne
Opsummerende er de følgende bestemmelser de mest anvendte på forvaltningens enheder og i hjemmeplejen.
Tingsskade
§ 124 c. Personalet kan kortvarigt fastholde eller føre en person væk fra en situation, når det er nødvendigt for at afværge, at vedkommende forårsager væsentlig ødelæggelse af indbo eller andre værdier

Fare for sig selv eller andre samt grænseoverskridende adfærd
§ 124 d. Personalet kan fastholde, tilbageholde eller føre en person tilbage til boligen eller til et andet opholdsrum, hvis det er nødvendigt for at sikre andres tryghed, værdighed og sikkerhed, når personen udviser en adfærd, der er meget grænseoverskridende eller meget konfliktskabende over for de øvrige personer i bo- eller dagtilbuddet, eller adfær-

den er til fare for den pågældende selv, eller andre eller i situationer, hvor en person er gået ind i en bolig i et botilbud, uden at beboeren ønsker det. (eksempelvis tager en anden beboers taske og vil ikke give slip , "inviterer" til slåskamp eller går op i fællesarealerne nøgen)

Særlige døråbnere

§ 125 Kommunen kan træffe afgørelse om at anvende særlige døråbnere ved

1)Ved bo- eller dagtilbuddets yderdøre.

2) Ved bo- eller dagtilbuddets døre, der tilhører og afgrænser konkrete afdelinger eller bo-enheder.

3) Ved låger m.v., der fungerer som udgang fra bo- eller dagtilbuddets omgivende udeareal for en eller flere personer i en afgrænset periode, når der er nærliggende risiko for, at en eller flere personer ved at forlade bo- eller dagtilbuddet udsætter sig selv eller andre for at lide væsentlig personskade. Døråbnere må alene forsinke beboeren kortvarigt men ikke hindre dennes fortsatte udgang.

Stofseler

§ 128 Kommunen kan træffe afgørelse om at anvende fastspænding med stofseler til kørestol eller andet hjælpemiddel, seng, stol eller toilet for at hindre fald, når der er nærliggende risiko for, at en person er i fare for at lide personskade i følgende tilfælde:

a) Ved fald.

b) Ved uhensigtsmæssig siddestilling.

c) Ved pludselige og ukontrollerbare bevægelser.

2) Det hjælper en person med at udføre en handling, som uden en stofsele el.lign. ville være særdeles begrænset eller anstrengt.

Selerne som benyttes bliver sat på borgeren således at borgeren stort set ikke oplever at være fastspændt.

Kamerakig og velfærdsteknologi

§ 128 b Kommunalbestyrelsen kan indstille til Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse over for Borgere med Handicap at træffe afgørelse om for en afgrænset periode at tillade anvendelse af situationsbestemt kamerakig over for en person, når der er risiko for personskade og forholdene i det enkelte tilfælde gør anvendelsen påkrævet for at afværge denne risiko.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om at anvende anden tryghedsskabende velfærdsteknologi for en person i en afgrænset periode, når der er risiko for personskade og forholdene i det enkelte tilfælde gør det påkrævet for at afværge denne risiko, jf. dog § 136 e.

Sikring af døre og vinduer

§ 128 c. Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om at låse eller på anden vis sikre yderdøre eller vinduer til en beboers egen bolig på botilbud i en afgrænset periode, når der er risiko for, at beboeren vil forlade sin bolig og derved udsætte sig selv eller andre for fare.

Stk. 2. Afgørelser efter stk. 1 kan ikke omfatte aflåsning af døre til botilbuddets indendørs fællesarealer.

Stk. 3. Der skal altid være mindst én uaflåst dør i beboerens egen bolig. Som oftest benyttes almindelige børnesikringer så borgeren stadig har mulighed for at have døren / vinduet på klem

§ 128 d Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om for en afgrænset periode at tillade, at den nærmeste dør mellem en beboers bolig og ét eller flere bestemte fælles opholdsrum i et botilbud låses eller på anden vis sikres, når beboeren gentagne gange har udvist grænseoverskridende eller konfliktskabende adfærd over for de øvrige beboere. Afgørelser efter 1. pkt. kan ikke omfatte døre til beboerens bolig.

Stk. 2. Der kan alene træffes afgørelse efter stk. 1, såfremt der er mindst én uaflåst adgang mellem beboerens bolig og de omhandlede fælles opholdsrum. Bestemmelsen vil meget sjældent kunne benyttes som følge af enhedernes planløsninger

Låsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener

§ 128 e Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om for en afgrænset periode at tillade at anvende særlige døråbnere eller at låse eller på anden vis sikre døre til et serviceareal eller et fælleskøkken i et bo- eller dagtilbud, når en person gentagne gange har udsat sig selv eller andre

for fare eller forårsaget væsentlig ødelæggelse af genstande i det pågældende serviceareal eller fælleskøkken.

Stk. 2. Afgørelser efter stk. 1 må ikke afskære personens mulighed for at forlade bo- eller dagtilbuddet eller bevæge sig frit i tilbuddets øvrige arealer.

Stk. 3. Ved anvendelse af særlige døråbnere skal der af hensyn til andre brugeres eller beboeres frie færden opsættes en døralarm, som sikrer, at brugere eller beboere, der ikke selv kan betjene den særlige døråbner, får den nødvendige hjælp hertil. Her kan for eksempelvis være tale om en borger der bliver ved med at gå i knivskuffen med henblik på at udøve skade.

Låsning og sikring af låger m.v. fra et bo- eller dagtilbuds udeareal

§ 128 f Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om for en afgrænset periode at tillade at låse eller på anden vis sikre en eller flere låger m.v., der fungerer som udgang fra et bo- eller dagtilbuds omgivende udeareal, når der er risiko for, at en person vil forlade udearealet og derved udsætte sig selv eller andre for fare.
Stk. 2. Der skal altid være mindst én uaflåst låge eller dør fra bo- eller dagtilbuddets omgivende udeareal. Kan være med til at sikre de ikke trafiksikre borgere som opholder sig på en enhed i et trafikalt udemiljø.

Låsning og sikring af skabe og skuffer m.v.

§ 128 g Kommunalbestyrelsen kan i helt særlige situationer indstille til Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse over for Borgere med Handicap at træffe afgørelse om for en afgrænset periode at tillade at låse eller på anden måde sikre et eller flere skabe, skuffer m.v. i en beboers bolig i et botilbud, når beboeren gentagne gange har anvendt genstande i skabene eller skufferne m.v. til at påføre sig selv eller andre væsentlig personskade eller til at forårsage væsentlig tingsskade.

Stk. 2. Afgørelser efter stk. 1 kan afgrænses til at gælde i et nærmere bestemt tidsrum af døgnet.

Stk. 3. Iværksættes foranstaltninger efter stk. 1, skal det sikres, at beboeren efter anmodning hurtigt, men under iagttagelse af hensynene bag

foranstaltningen, får adgang til de aflåste skabe og skuffer m.v. Forvaltningen har aktuelt ikke oplevet at skulle benytte denne bestemmelse.

Adgang til en beboers bolig i et botilbud

§ 128 h Kommunalbestyrelsen kan indstille til Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse over for Borgere med Handicap at træffe afgørelse om at tillade for en periode, der ikke må overstige 12 måneder, at en aflåst eller på anden måde sikret yderdør til en bolig i et botilbud må åbnes, når dette er absolut nødvendigt for at undgå en væsentlig og nærliggende risiko for, at beboeren forårsager væsentlig og alvorlig personskade på sig selv eller andre, eller en væsentlig sundhedsmæssig risiko for beboeren eller andre.

Stk. 2. Åbningen af en yderdør efter stk. 1 må kun ske, når betingelserne i stk. 1 er opfyldt, og åbningen skal foretages så skånsomt som muligt. Forvaltningen har endnu ikke benyttet ovenstående bestemmelse.

Hygiejne - handicap

§ 136 a Personalet kan kortvarigt fastholde en person med en varig psykisk funktionsnedsættelse, som ikke er fremadskridende, i personlige hygiejne-situationer, når dette er nødvendigt for at sikre personens omsorg, sikkerhed eller værdighed. Er der anvendt kortvarig fastholdelse mere end én gang inden for seks måneder over for den pågældende person, er personalelederen forpligtet til at anmode kommunen om en vurdering af lovligheden af magtanvendelsen. Hygiejne omfatte eksempelvis, bleskift, bad, rensning af sår og negleklip.

Handicap - demens

§ 136 c Personalet kan kortvarigt fastholde en person med en fremadskridende psykisk funktionsnedsættelse i personlige hygiejne-situationer, når dette er nødvendigt for at sikre personens omsorg, sikkerhed eller værdighed.

Ansøgning og Indberetning

I Sundheds- og Omsorgsforvaltningen er det en demensfaglig rådgiver, der sammen med den relevante enhed, fx et plejehjem, underretter Juridisk Afdeling om brug af et magtindgreb, fordi det skal vurderes, om det er nødvendigt at foretage løbende magtanvendelse, eller god-

kendelse af et allerede benyttet magtindgreb. Alle anvendelser af magt skal godkendes af Juridisk Afdeling.

Proceduren er følgende
Den relevante enhed søger enten om brug af et magtindgreb, fx bløde stofseler eller indberetter brugen af et (akut) anvendt magtmiddel, fx fastholdelse efter serviceloven, som nævnt i eksemplerne ovenfor.

Inden henholdsvis ansøgning eller indberetning bliver forelagt Juridisk Afdeling til godkendelse, foretager de lokale demensfaglige rådgivere den indledende gennemgang af enten ansøgning eller indberetning. Demensrådgiverne sikrer ved gennemgangen, at der foreligger en sundhedsfaglig vurdering af både behovet for ansøgningen, men også af, hvorfor det var nødvendigt at udføre de indberettede magtindgreb.

Demensrådgiveren sørger herudover for, at der foreligger oplysning om, hvorvidt alle relevante socialpædagogiske virkemidler er forsøgt anvendt forud for indgrebet. Lige som Demensrådgiveren vejleder om mulige alternativer til anvendelse af magt. Resultatet af afklaringen meddeles herefter Juridisk Afdeling sammen med ansøgningen eller indberetningen.

Juridisk Afdeling gennemgår ansøgningen og/eller indberetningen og giver efterfølgende enten en tilladelse eller et afslag til indgreb i selvbestemmelsesretten. Tilladelsen skal bevilges, før magt lovligt kan udføres over for borgeren, dog ikke i akutte situationer, hvor personalet handler og herefter indberetter til Juridisk Afdeling, som vurderer lovligheden af det akutte indgreb.

Hvis Juridisk Afdeling modtager en indberetning, hvor det vurderes, at betingelserne for lovligt indgreb ikke var opfyldt, registreres indgrebet som ikke lovligt. Lederen af den berørte enhed orienteres om Juridisk Afdelings vurdering.

Manglende overholdelse af magtanvendelsesreglerne
Der er til reglerne om indberetning af magtanvendelse ikke knyttet sanktioner i serviceloven til den manglende indberetning, eller til de magtindgreb, der ikke er udført inden for rammerne for magtanven-

delse efter servicelovens bestemmelser. Hvis Juridisk afdeling vurderer, at indberetningen ikke er i overensstemmelse med principperne for magtanvendelse, vil afdelingen inden for 14 dage kontakte enheden eller hjemmeplejeområdet med en redegørelse for, hvorfor den indberettede magtanvendelse ikke var i overensstemmelse med loven. Samtidig kontaktes den demensfaglige rådgiver med henblik på iværksættelse af vejledning, supervision eller planlægning af et egentligt undervisningsforløb.

Magtanvendelse i strid med servicelovens magtanvendelsesregler vil dog efter en konkret vurdering kunne sanktioneres efter den almindelige ansættelsesret og efter straffeloven.